

U susret Dvanaestom kongresu SKJ

General-pukovnik

DANE ČUIĆ

Aktivnost komunista u JNA na ostvarivanju politike Saveza komunista Jugoslavije

(Ovaj članak izražava širi kontekst intervjua objavljenog u »Borbi« od 20. decembra 1981. i u njemu se potpunije govori o aktivnosti komunista u Armiji u periodu do Dvanaestog kongresa SKJ)

Težišni zadaci komunista u Armiji

Pripreme za Dvanaesti kongres Saveza komunista Jugoslavije u Organizaciji SKJ u JNA, kao i u čitavom SKJ, jedan je od prvo-razrednih političkih zadataka još od početka 1981. godine. Sada su naročito intenzivne i kao šira politička akcija, a i u smislu defini-sanja naših stavova i predloga o pojedinim organizacionim reše-njima i drugim bitnim pitanjima ostvarivanja uloge SKJ, koji su predmet širih rasprava u Savezu komunista Jugoslavije.

Čitav proces kongresnih priprema u Organizaciji SKJ u Armiji je organizovan i vrlo sadržajan. U organizacijama i organima SK, tako reći, svakodnevno se sagledava šta je učinjeno i šta treba da-lje raditi. Sadržaj i intenzitet pretkongresne aktivnosti opredeljuju i pripreme Sedme izborne konferencije Organizacije SKJ u JNA, koja će imati izuzetan politički značaj za komuniste u Armiji. Ona će oceniti rezultate rada komunista u Armiji od Jedanaestog kon-gresa SKJ i utvrditi dalje zadatke.

U težištu celokupne pretkongresne aktivnosti organizacija SK u JNA nalazi se podizanje na viši nivo borbene spremnosti Armije

i jačanje njenog moralno-političkog jedinstva i opštenarodnog i revolucionarnog karaktera. To je i prirodno, s obzirom na to da komunisti u JNA snose posebnu odgovornost pred SKJ, radničkom klasom i narodom za izgradnju Armije i njeno društveno ponašanje. Razume se, komunisti i ostali pripadnici JNA angažuju se i na jačanju svih ostalih elemenata sistema opštenarodne odbrane i društvene zaštite SFRJ. Takođe, u granicama mogućnosti, oni nastoje da doprinesu rešavanju i drugih aktuelnih pitanja društveno-ekonomskog, socijalnog i političkog razvoja našeg društva, jer *od njihovog uspešnog rešavanja neposredno i odlučujuće zavisi snaga naša odbrane.*

Kada je reč o borbenoj izgradnji Armije, komunisti su kongresne pripreme shvatili kao obavezu da intenziviraju svoju aktivnost i aktivnost svih drugih subjekata u Armiji na realizaciji tekućih i definisanju daljih zadataka na tom području. U toku prošle godine u organizacijama i organima SKJ u Armiji su vrlo široko i temeljito razmatrana krupna idejno-politička pitanja izgradnje JNA, kao što su: ostvarivanje kadrovske politike u Armiji; obuka i vaspitanje; jačanje discipline, odgovornosti i razvijanje međuljudskih odnosa; doprinos i zadaci komunista i organizacija SK u razvoju opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u našem društvu; sprovođenje politike i mera ekonomske stabilizacije, razvoj naučnoistraživačkog rada u JNA, te kulturnih, sportskih i drugih vannastavnih aktivnosti u jedinicama. Pri svemu tome, vršena je kritička analiza ostvarenih rezultata od Jedanaestog kongresa SKJ i utvrđivani su neposredni i dugoročni zadaci komunista i organizacija u jedinicama, komandama i ustanovama.

Komandno-upravni organi, omladinske i sindikalne organizacije takođe su raspravljali o navedenim i mnogim drugim pitanjima iz oblasti izgradnje JNA i realizacije koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i, s tim u vezi, kritički ocenjivali sopstveni doprinos i utvrđivali svoje dalje obaveze i zadatke.

U svemu tome ispoljeno je puno jedinstvo pogleda organizacija i organa SK, komandno-upravnih organa i drugih subjekata, i to kako u oceni pređenog puta od Jedanaestog kongresa SKJ do sada, tako i u pogledu sagledavanja najvažnijih zadataka i načina njihovog izvršavanja u narednom periodu.

U pripremama za Dvanaesti kongres SKJ i Sedmu izbornu konferenciju Organizacije SKJ u JNA, koja će se održati krajem aprila ove godine, naročita pažnja se posvećuje razvoju Organizacije SKJ u Armiji, posebno njenom idejno-političkom i akcionom osposobljavanju. U težištu svega toga su osnovne organizacije, jer

sva dosadašnja iskustva pokazuju da od uspešnosti njihovog rada, tj. od njihove sposobnosti da se u praksi potvrđuju kao subjekti izgrađivanja i realizovanja politike SKJ, zavisi uspešno delovanje Organizacije Saveza komunista Jugoslavije u JNA u celini. Pitanja dalje organizacione izgradnje naše organizacije, kao i politički rad, ideološko osposobljavanje i izgrađivanje moralno-političkog lika i jačanje odgovornosti komunista, takođe su često teme naših pretkongresnih rasprava i aktivnosti.

Iz sadašnje složene međunarodne i naše društvene situacije proizlaze i za našu armiju novi zadaci i obaveze, čije izvršavanje zahteva viši nivo svesti, idejno-političke sposobnosti, odgovornosti, borbenosti i aktivnosti svake osnovne organizacije i svih članova Saveza komunista u Armiji — od vojnika do generala. Ali, to nisu jedini razlozi zbog kojih su u pretkongresnim pripremama na dnevnom redu i pitanja organizovanosti i efikasnosti rada naše organizacije, odnosno unutrašnji odnosi i idejno-politička izgradnja u njoj. Ima pojedinih osnovnih organizacija koje još nisu dovoljno osposobljene da na najbolji način vladaju situacijom u sredinama gde se nalaze i da pokreću i vode političke akcije kojima se blagovremeno i uspešno rešavaju određeni problemi i prevladavaju negativne pojave. Sem toga, ima članova Saveza komunista čija aktivnost ne zadovoljava, kao i onih pojedinaca u čijim shvatanjima i ponašanjima ima podosta elemenata koji nisu u skladu s moralnim, radnim i revolucionarnim likom komuniste.

Rasprave o svim navedenim i drugim pitanjima nisu zatvorene, niti se, pak, komunisti u Armiji smatraju sami sebi dovoljnim, kako u odnosu na armijske tako i na ukupne tokove u našem društvu i Savezu komunista Jugoslavije. Organizacija SKJ u JNA integralni je deo Saveza komunista Jugoslavije. Samim tim, nijedno pitanje iz njenog rada i razvoja nije i ne može biti samo »armijsko«, premda ona snosi i mora snositi najveću odgovornost pred SKJ i društvom za sve što se zbiva i u njoj samoj i u Armiji kao celini. Isto tako, i svi problemi društvenog razvoja i razvoja SKJ, odnosno pitanja koja se pokreću u društvu i SKJ tiču se i komunista u Armiji; oni osećaju dužnost i odgovornost, i kao komunisti i kao građani Jugoslavije, da pruže maksimalan doprinos njihovom uspešnom rešavanju. Organizacija SKJ u JNA, dakle, smatra da je suodgovorna sa svim ostalim delovima SKJ za uspešno ostvarivanje uloge Saveza komunista Jugoslavije u celokupnom sistemu socijalističkog samoupravljanja naše zemlje, a time i za njegovo organizovanje od baze do najviših organa.

Tako Organizacija SKJ u JNA vidi svoje obaveze u pripremanju Dvanaestog kongresa Saveza komunista Jugoslavije, nastojeći da u pretkongresnoj aktivnosti angažuje sve članove SK u JNA i da kroz demokratsku raspravu doprinese iznalaženju najcelishodnijih rešenja za sva pitanja koja su pokrenuta iz oblasti organizovanja i ostvarivanja uloge Saveza komunista Jugoslavije.

Kao deo jugoslovenskog socijalističkog samoupravnog društva, komunisti i drugi pripadnici Armije stalno su zainteresovani za to da se dosledno ostvaruje politika SKJ u svim oblastima društvenog razvoja. Njihovo živo interesovanje za sadržinu i rezultate društvenih, političkih, ekonomskih i drugih tokova u nas proističe iz spoznaje o tesnoj povezanosti i međusobnoj uslovljenosti uspešnog samoupravnog razvoja društva i njegove odbrambene moći. Zato je i razumljiva izuzetna osetljivost pripadnika Armije na sve oblike ponašanja kojima se slabi društvena moć radničke klase, sužava prostor za razvoj socijalističkog samoupravljanja i ugrožavaju druge temeljne tekovine naše revolucije.

Pri tome se i sami osećaju odgovornim za sadržaj i tok društvenih zbivanja u sredinama gde žive i društveno-politički deluju. Protiv pojedinaca i grupa iz tih sredina koji deluju van tokova i ciljeva naše revolucije, suprotno idejnim i političkim opredeljenjima SKJ i zajedničkim interesima radničke klase i naroda i narodnosti Jugoslavije, komunisti iz Armije se bore sa strašću istinskih boraca komunista. Zbog toga su sa zadovoljstvom primili odlučnost SKJ, izraženu u odlukama i zaključcima sa poslednjih sednica CK SKJ, da se idejno-politički obračuna sa svim nosiocima slabosti, s komunistima koji se neodgovorno ponašaju i deluju suprotno usvojenoj politici.

Komunisti u Armiji su jednodušni u oceni da u borbi protiv pojava i snaga koje su usmerene na razaranje bratstva i jedinstva i drugih temeljnih tekovina naše revolucije ne može biti kompromisa. Takve su snage delovale na Kosovu. Tamo su kontrarevolucionarne akcije bile poprimile šire, opasne razmere. Do njih je došlo u prvom redu zbog toga što su zakazale budnost, odgovornost i borbenost dela komunista i organizacija SKJ, pre svega pojedinih članova SK na najodgovornijim funkcijama.

Komunisti i svi drugi pripadnici Armije ispoljili su istančan osećaj za pravilno procenjivanje političko-bezbednosne situacije, borbenu osposobljenost, moralno-političku čvrstinu, nepokolebljivost, odlučnost i potpunu spremnost da brane tekovine revolucije koje su kontrarevolucionarnim akcijama bile ugrožene na Kosovu.

Takvom svojom spremnošću i intenzivnim idejno-političkim radom u sopstvenoj sredini i šire, pripadnici Armije daju krupan doprinos naporima Partije i društva da se nešto slično kosovskim događajima više nikad ne ponovi u Jugoslaviji. Takvu spremnost oni ispoljavaju i u borbi protiv drugih slabosti na koje je CK SKJ otvoreno i odlučno ukazao na svojim poslednjim sednicama.

Doprinos ekonomskoj stabilizaciji

U Armiji se sprovodi široka akcija za realizaciju Zaključaka 21. sednice CK SKJ koji se tiču ekonomske stabilizacije. U to su praktično uključeni svi subjekti — od osnovnih organizacija, komandi, organizacija Saveza Socijalističke omladine i sindikata, vojnih kolektiva pa do svakog vojnika i starešine. Sagledavaju se dosadašnja iskustva u sprovođenju mera politike ekonomske stabilizacije, kritički procenjuju rezultati i propusti, preispituju planovi i utvrđuju konkretne mere i akcije za prenošenje svih subjekata u JNA u narednom periodu.

U stvari, aktivnost u pravcu ekonomske stabilizacije sprovodi se intenzivno i kontinuirano u svim našim jedinicama, komandama i ustanovama već dve godine. Zaključci 21. sednice CK SKJ su novi politički podsticaj i krupna obaveza za sve komuniste i pripadnike JNA da još odgovornije rade na realizaciji ovoga centralnog zadatka svih subjektivnih socijalističkih snaga, sa Savezom komunista na čelu.

U dosadašnjim aktivnostima na sprovođenju mera politike ekonomske stabilizacije stekli smo važna iskustva i ostvarili značajne rezultate. To se naročito može reći za 1981. godinu. Tako, na primer, samo u prvih osam meseci prošle godine u JNA su ostvarene uštede od 1.682 miliona dinara. To je postignuto racionalnijim poslovanjem, izvođenjem brojnih radova u sopstvenoj režiji, većim kvalitetom i boljom organizacijom, te boljim korišćenjem proizvodnih i remontnih kapaciteta, vremena i materijalno-tehničkih sredstava itd. Pored toga, Armija je odustala od izgradnje oko 80 veoma važnih objekata. Znatno je smanjena potrošnja pogonskog goriva i ostalih vrsta energije. Uvedena su određena ograničenja u oblasti korišćenja stambenog fonda, upotrebe svih vrsta motornih vozila (posebno putničkih automobila), te službenih putovanja, raznih savetovanja, sportskih i drugih manifestacija i aktivnosti od kojih bitno ne zavise borbena gotovost JNA i rad i život njenih pripadnika.

Bitan je indikator o ponašanju Armije u duhu ekonomske stabilizacije i činjenica da su u toku proteklog srednjoročnog plana

1976—1980. godine izvršeni svi osnovni planirani zadaci tehničke modernizacije i razvoja naših oružanih snaga i da je, istovremeno, obezbeđeno da bitnije ne padne životni standard pripadnika JNA. Svi su ti zadaci izvršeni iako Armija, u tom periodu, zbog poznatih privrednih teškoća, nije mogla dobiti predviđena sredstva od 6,17 odsto od ostvarenog nacionalnog dohotka, kako je to bilo utvrđeno Planom privrednog razvoja Jugoslavije. To, praktično, znači da je dobila oko 40 milijardi dinara manje, što nije beznačajan iznos, posebno kad se ima u vidu enormno visok porast cena naoružanja i druge vojne opreme na domaćem i stranom tržištu.

Sa stanovišta onog što na planu stabilizacije očekuje Armiju u budućnosti, najvažniji rezultat dosadašnje aktivnosti na tom području svakako je u tome što se u dobroj meri promenilo shvatanje i ponašanje svih subjekata — i onih koji utvrđuju planove i donose odluke, i onih koji ih izvršavaju. Porasla je odgovornost svih činilaca planiranja i odlučivanja u Armiji. Mnogo više nego ranije vodi se računa o utrošku svakog armijskog dinara. Jednom rečju, logika ekonomičnosti sve je više prisutna u planiranju i organizovanju svake aktivnosti. Brojne su inicijative i konkretne akcije za obezbeđenje dopunskih i uštedu postojećih sredstava — sakupljanjem sekundarnih sirovina, boljom organizacijom i kvalitetom svakodnevnog rada, te proizvodnjom i obavljanjem radova u vlastitoj režiji, raznim oblicima novatorstva i racionalizacije i sl.

Razume se, to ne znači da na ovom području nema slabosti i da su iskorišćene sve mogućnosti i unutrašnje rezerve. Ima pojedinačnih primera da još nisu u potpunosti preovladali duh i praksa stabilizacije. Neki naši drugovi, među kojima ima i članova SK, slabo ili nedovoljno rade. Prisutni su i pojedinačni slučajevi neodgovornosti i olakog planiranja i donošenja odluka čije izvršenje zahteva znatna materijalna i finansijska sredstva.

Imajući u vidu ove i neke druge slabosti, a polazeći od dosadašnjih iskustava i, naročito, od obaveza koje i za komuniste u Armiji proizlaze iz Zaključaka 21. sednice CK SKJ, Organizacija SKJ i komande nastoje da na sprovođenju mera ekonomske stabilizacije angažuje svakog pripadnika JNA. Ogromna većina komunista i ostalih pripadnika Armije shvata ekonomske teškoće našeg društva. Oni ih, kao i ostali naši radni ljudi i građani, i neposredno osećaju na svom standardu. Pripadnici JNA veoma visoko cene napore radničke klase i cele naše zajednice da obezbede neophodna sredstva za opremanje i razvoj naših oružanih snaga. To saznanje čini ih odgovornijim u raspolaganju sredstvima koja dobijaju i podstiče ih na viši kvalitet celokupnog rada. Zbog svega toga oni izra-

žavaju spremnost i na dalja odricanja, ukoliko to bude neophodno, i zahtevaju da se tako i svi drugi ponašaju u našem društvu, tj. da teret i obaveze ekonomske stabilizacije snose svi podjednako.

Odlučno uklanjati nedoslednost u sprovođenju politike Saveza komunista

Sve klasno-socijalne revolucije nisu ostvarivale svoje ciljeve i zadatke bez manjih ili većih teškoća, pa i bez nedoumica, lutanja i kolebanja pojedinaca iz redova njihovih nosilaca. To ne mimoilazi ni našu revoluciju. Međutim, onoj koji poznaje suštinu klasno-socijalnih revolucionarnih promena to može lakše shvatiti i u svemu tome neće videti jedino dramu bez pozitivnog raspleta, slepu ulicu iz koje nema drugog izlaza, izuzev povratka unazad. S tim u vezi, Lenjin je ne jednom isticao da nijedna partija ili revolucionarni pokret nije bez određenih kolebanja i nedoumica, odnosno da u svakoj partiji, pored onih koji vide dalje i »vuku« napred, ima i onih koji se kolebaju, koče revolucionarni razvoj, posustaju u borbi i kreću raznim idejnim i političkim stranputicama.

Time se, naravno, ne mogu pravdati određene slabosti, nedoslednosti, pa i kolebanja koja postoje u našem društvu i Savezu komunista. Ali, ti nedostaci ne bi smeli postati jedini kriterijum i glavno merilo u vrednovanju rezultata naše borbe danas i ubuduće. Pritisnuti objektivno postojećim teškoćama i subjektivnim slabostima, ne vidimo uvek i nedovoljno ističemo i sve pozitivno što smo već postigli i što svakodnevno stvaramo u razvoju socijalističkog samoupravljanja, u političkom sistemu, na planu ravnopravnosti i zajedništva naših naroda i narodnosti, u očuvanju nezavisnosti naše zemlje i njenoj međunarodnoj afirmaciji i, posebno, na planu demokratskog života, materijalnog i ukupnog društvenog položaja naših radnih ljudi i građana. Štaviše, tu se ponekad, a u poslednje vreme i sve češće, prihvataju neke ocene i teze onih koji su bili, a i danas su, s druge strane barikade naše revolucionarne borbe. Pri tome, nije reč samo o spoljnim reakcionarnim i drugim nama neprijateljskim snagama već i o onim grupama i pojedincima u našoj zemlji koji s drugih klasno-socijalnih i ideološko-političkih pozicija daju sud o našoj društvenoj stvarnosti i o našim teškoćama i problemima. Njihova su nastojanja usmerena na to da izazovu nevericu kod radničke klase i naroda u ispravnost stratejskih opredeljenja SKJ, kako bi ostvarili sopstvene idejno-političke ciljeve, odnosno karijerističke i druge ambicije.

U kontekst takvih pokušaja mogli bi se svrstati i neki stavovi s kojima se u novije vreme susrećemo u istoriografiji, u nekim memoarima, feljtonima, te u pojedinim saopštenjima i diskusijama na raznim naučnim skupovima i sl. Tu se sada, pod firmom »objektivnog kazivanja«, proturaju i neistine i poluistine o pojedinim događajima i ličnostima iz naše narodnooslobodilačke borbe i posleratne izgradnje. Time se sugerše zaključak da su u našoj revoluciji činjeni i krupni promašaji, da ona nije bila toliko humana kako se to »zvanično ocenjuje«, te da pojedine ličnosti nemaju zasluge koje im se pripisuju i sl. Poznato je reagovanje naše javnosti na takve tekstove. Oni su izazvali, isto tako, nezadovoljstvo i reagovanje komunista i pripadnika armije, naročito onih drugova koji bolje poznaju događaje i ličnosti koji su sada predmet takve »naučne« i »objektivne« kritike.

Najmanje je sporna potreba traganja za istinom iz naše prošlosti, za objektivnim analizama određenih događaja, zasluga i ponašanja njihovih učesnika. Naravno, takvo traganje za istinom podrazumeva i objektivnu analizu celine uslova koji su nametali i uslovljavali određena rešenja i ponašanja. Jer, ako se to ne čini, mogu se stvoriti pogrešne predstave i izvlačiti neadekvatni zaključci. Takođe, kad se govori i piše o našoj prošlosti, mora se uvek voditi računa kakve se time daju idejne, moralne i političke pouke i poruke sadašnjim i budućim generacijama. Kao što se ne može prihvatiti stvaranje lažnog mita o bilo kojem događaju ili ličnosti, isto tako se ne može prihvatiti da se pod firmom »demitologizacije« devalviraju vrednosti određenih događaja i velike zasluge njihovih učesnika.

Ono što je do sada rečeno o kolebanju i nedoslednosti u našem društvu i Savezu komunista ne iscrpljuje sva značenja te pojave. Jer, jedno je kako svaki od nas gleda na uzroke određenih negativnih društvenih pojava, a drugo kako se prema njima odnosimo u sopstvenoj aktivnosti, odnosno šta praktično činimo da ih bude što manje.

S tim u vezi, treba naglasiti da nije zakonitost svake revolucije samo to što su neizbežna izvesna kolebanja u redovima njenih nosilaca već i to da *svako odstupanje od njenih temeljnih ciljeva i sadržaja ili bilo kakva kolebanja i zastoji u njihovom ostvarivanju neminovno dovode ne samo do ozbiljnih teškoća nego i do ugrožavanja same revolucije*. Nedoslednosti, kolebanja i oportunistički zam nisu samo klica budućih novih teškoća već, u isto vreme *oni stvaraju prostor i uslove za delovanje kontrarevolucionarnih snaga*.

Ako pogledamo samo pravu suštinu događaja iz perioda tzv. maspokreta, liberalizma ili nedavnih događaja na Kosovu, videćemo da se u njihovoj osnovi nalazi kontrarevolucionarni pokušaj i da su oni nastali prvenstveno kao posledica nedovoljne doslednosti i odlučnosti Saveza komunista i ostalih socijalističkih snaga u ostvarivanju socijalističkog samoupravljanja i drugih osnovnih opredeljenja i sadržaja naše revolucije.

Otvaranje diskusija koje bi značile preispitivanje, odnosno dovođenje u pitanje naših osnovnih opredeljenja o socijalističkom samoupravljanju, ravnopravnosti i zajedništvu naših naroda i narodnosti, federativnom uređenju naše zajednice, koje je inaugurisano još u odlukama Drugog zasedanja AVNOJ-a i potvrđeno Ustavom SFRJ, te nesvrstane međunarodne pozicije Jugoslavije i njene odbrane na principima koncepcije opštenarodne odbrane, ili, pak, bilo kakvo kolebanje i nedoslednosti u njihovom ostvarivanju bili bi ne samo štetni već i vrlo opasni po sudbinu naše revolucije. /

To su suštinski interesi i potreba radničke klase i svih naših naroda i narodnosti i ključna pitanja od čije realizacije zavise opstanak i socijalistički razvoj Jugoslavije, pa su Savez komunista i sve druge socijalističke snage odgovorni ne samo za njihovo očuvanje već, prvenstveno, za njihovo dosledno ostvarivanje u svim oblastima društvenog života i stvaranja. Zato i sada, a i ubuduće, ni u jednoj organizaciji ili delu Saveza komunista ne bi smelo biti kolebanja, nedoslednosti i dvojnog ponašanja u odnosu na ta pitanja. A toga ima kod dela članstva Saveza komunista, pa i kod nekih koji se nalaze na određenim funkcijama u Savezu komunista i u našem društvu.

Ima naime članova Saveza komunista, među kojima i pojedina na rukovodećim funkcijama, koji ne poseduju idejno-političku sposobnost ili, pak, ne vide, kako se to u narodu kaže, dalje od »prve kuće« ili »prvog brda« i koji, upravo usled te nesposobnosti ili nespremnosti, ne samo što su neaktivni, što posustaju, što ne vide perspektivu i gube poverenje u mogućnosti i pozitivne rezultate revolucionarne borbe u nas, nego neki od njih čak nasedaju demagoškim parolama protivničkih i kontrarevolucionarnih snaga i postaju zarobljenici njihove ideologije i političkih ciljeva. Ima, naravno, i onih koji se tako ponašaju, koji, u stvari, okreću leđa Savezu komunista, radničkoj klasi i revoluciji zbog sopstvenih karijerističkih ambicija, ličnih interesa, odnosno birokratsko-tehnokrat-

skih ili građansko-liberalističkih, nacionalističkih i sličnih idejnih pogleda i političkih opredeljenja.

Zbog toga je nužno prevladati pojave dvojstva i kolebanja u redovima Saveza komunista i sistematski se boriti za jačanje radničko-revolucionarnog lika komunista, za veću doslednost i odgovornost članstva, organizacija i organa Saveza komunista u svim sredinama, jednom rečju — za naše revolucionarno jedinstvo i potpunu saglasnost između reči i konkretnog ponašanja. Za sve to je bitna pretpostavka još veća javnost rada Saveza komunista, neprekidno razvijanje kritike i naročito samokritike u organizacijama i organima SK, intenzivniji ideološko-politički rad, i takođe, smelije odstranjivanje iz redova Saveza komunista i sa društvenih funkcija svih onih pojedinaca koji čine ozbiljne političke greške, koji narušavaju lik komunista revolucionara.

Interesi radničke klase i zajedništva su istovetni u čitavoj zemlji

Izvesne pojave i ponašanja koji vuku nazad, koče, kao što su partikularizam, sebičnost, lokalizam, razna zatvaranja i deljenja, ograđivanje svoje kuće od ostalih, kojih ima u svim oblastima društvenog života, prisutni su i u Savezu komunista. A to nije interes radničke klase i radnih ljudi i u oštroj je suprotnosti sa Programom SKJ. Tito i Kardelj su neprekidno ukazivali na opasnost tih pojava i borili se protiv njih.

Kakve teškoće rađaju pomenuta ponašanja vidljivo je sada u našoj ekonomiji, prilazima privrednoj stabilizaciji, tehnološkom razvoju itd. Očevidno je da to nije interes radničke klase nijedne socijalističke republike ili pokrajine, niti naše zajednice kao celine. U zajedništvu, bratstvu i jedinstvu mogu se jedino ostvariti interesi radničke klase svih naroda i narodnosti. Bez toga nema ostvarivanja ni onih specifičnih nacionalnih i narodnosnih interesa. U svemu tome klasni interes mora biti vrhovni interes. To su jasno istakli Marks i Engels. S tim u vezi, i danas je vrlo aktuelan jedan Marksov stav iz njegovog dela »Građanski rat u Francuskoj«, koji glasi: »Ni Mađar, ni Poljak, ni Italijan neće biti slobodni dok radnik bude rob.« Tito je, takođe, često ukazivao na jedinstvo interesa radničke klase. Na Drugom kongresu samoupravljača Jugoslavije on je istakao: »Bez obzira na nacionalne specifičnosti, osnovni interesi radničke klase su istovjetni u čitavoj zemlji.«

Mi smo se opredelili za zajedništvo u različitostima, da izgrađujemo zajednicu kroz pluralizam socijalističkih samoupravnih in-

teresa, dakle, zajednicu udruženog rada u kojoj radnička klasa vlada celinom proširene reprodukcije i odlučuje o udruživanju rada i sredstava i o uslovima sticanja i raspodele dohotka koji stvara.

Zagovornici drugih rešenja stavljaju pod znak pitanja opredeljenja koja smo zapisali u Ustavu i u Zakonu o udruženom radu. To pothranjuje nade separatističkim i centralističkim snagama. Up-ravo, što brže i doslednije budemo ostvarivali ono za što smo se svi opredelili kroz Ustav i kongresne dokumente SKJ, imaćemo manje briga i teškoća i efikasnije ćemo suzbijati sve otpore socijalističkom samoupravljanju. Takvo široko raspoloženje postoji u SK i radničkoj klasi. Na nekoliko poslednjih sednica CK SKJ i Trećem kongresu samoupravljača snažno je izražena spremnost za prevladavanje teškoća i negativnih pojava. Članstvo SK u JNA i svi pripadnici Armije, takođe, čvrsto stoje na titovskoj liniji SKJ i spremni su da svemu tome dadu maksimalan sopstveni doprinos.

U pogledima na naše zajedništvo moramo imati u vidu i pouke iz bliže, pa i dalje prošlosti. Naša istorija govori o tome da su svi napredni ljudi na tlu današnje Jugoslavije, a posebno revolucionarni radnički pokret, bili tumači i nosioci borbe za zajedništvo naših naroda i narodnosti i za njihovu ravnopravnost. Oni su u tome videli jedini put oslobođanja i nezavisnosti od tuđina i za nacionalnu emancipaciju i ukupan društveni prosperitet svih naroda i narodnosti na području današnje Jugoslavije. Sva iskustva su to potvrdila. Zato i kažemo da smo zajedno jači, da smo snaga i primer za druge, da samo tako možemo jačati naše materijalne, duhovne i ljudske snage i stvarati budućnost kojoj su težile i danas teže sve napredne i patriotske snage naših naroda i narodnosti. Odvojeni možemo postati samo plen tuđih, kontrarevolucionarnih snaga. Zbog toga, dakle, nijednog trenutka ne smemo zaboraviti da mi stvaramo socijalističko samoupravno društvo koje se temelji na udruženom radu.

Odgovornost komunista

Revolucionarnost naše partije, odnosno Saveza komunista uvek se potvrđivala i time kako su se njegovi članovi i organizacije odnosili prema sopstvenim slabostima. Odnos članova SK prema sopstvenom ponašanju, tj. njihova odgovornost prema pokretu kome pripadaju predstavlja bitan uslov za ostvarenje avangardne uloge SK i u sadašnjim uslovima, pa i za savlađivanje svih slabosti u društvu, posebno onih subjektivne prirode. Iz toga proizlazi zaklju-

čak da mi, pre svega, moramo smelije otklanjati slabosti u samom Savezu komunista, kako kod članova u osnovnim organizacijama tako i u rukovodstvima SK, čak prvenstveno u rukovodstvima, i to na svim nivoima. Jer, mnoge slabosti, kako je često Tito isticao, nastaju zbog pogrešne procene, zataškavanja slabosti, oportunizma, nejedinstva i neprincipijelnosti u ponašanju pojedinih članova rukovodećih organa SK, pa i nekih organa u celini. Iskustvo pokazuje da greške i pojedini promašaji rukovodstva uvek imaju šire, a time i teže idejno-političke i druge posledice od slabosti i propusta koje postoje u ponašanju pojedinih članova, odnosno u radu osnovnih organizacija Saveza komunista. To ne znači da greške i promašaji u radu osnovnih organizacija SK, posebno njihovo nesnalaženje, oportunizam i nedovoljna borbenost u rešavanju svih aktuelnih problema, nemaju takođe ozbiljne političke posledice. Jer, naša iskustva pokazuju da su i pojedina rukovodstva, naročito ona za koja su neposredno vezane osnovne organizacije, bolje radila i manje grešila ukoliko su osnovne organizacije bile aktivnije i borbenije u ostvarivanju sopstvene uloge i svojih zadataka i obaveza.

Slabosti je bilo i biće ih i ubuduće. Međutim, ključno je pitanje koliko se dosledno i uspešno borimo da ih bude što manje, odnosno da otklonimo postojeće, da nam se one ne ponavljaju. Upravo, na tom pitanju moramo biti znatno borbeniji i dosledniji, jer tolerantan i nekritičan odnos organizacija i organa prema slabostima u sopstvenim redovima razjeda jedinstvo misli i akcije i krnji ugled Saveza komunista u društvu. Zato moramo znatno više raditi na razvijanju svesti i odgovornosti članova Saveza komunista o tome kako treba da deluju i da se ponašaju u sredini gde žive i rade. To pretpostavlja obavezu organizacija i rukovodstva SK da utvrđuju konkretne zadatke i obaveze svojih članova, da prate i ocenjuju kako se oni ponašaju u njihovom izvršavanju i koje su greške pri tome počinili.

S tim u vezi, i danas je vrlo aktuelan stav iz Pisma predsednika Saveza komunista Jugoslavije i Izvršnog biroa Predsedništva SKJ iz 1972. godine, u kojem se ističe i ovo: »Samo takvim konkretnim ocenjivanjem kako se postavljaju i ponašaju u društvenoj praksi, članovi, izborni funkcioneri, organizacije i forumi Saveza komunista, uz stalnu kontrolu izvršavanja zadataka, može se uspešno razvijati i unapređivati kolektivna i lična odgovornost.«

Pri tome je posebno važno da odgovornost svakog člana SK mora biti srazmerna njegovim partijskim i društvenim funkcijama. To je jedno od bitnih načela demokratskog centralizma. A to, praktično, znači da ne mogu podjednako biti odgovorni i snositi iste

idejno-političke posledice za počinjene greške »obični« članovi SK i funkcioneri, odnosno članovi organa Saveza komunista, jer su im, s obzirom na njihove društvene i partijske funkcije, objektivno različite obaveze i mogućnosti da utiču na kreiranje politike i na njeno ostvarivanje. U praksi ima i takvih primera da se strože ocenjuje odgovornost »običnih« članova SK. Baš zbog toga potrebno je jačati odgovornost svih članova Saveza komunista za sve što se zbiva u njihovoj organizaciji i društvenoj sredini, pa i za ponašanje članova organa i funkcionera SK koji su birani u njihovoj sredini.

Metod rada organa Saveza komunista — bitna pretpostavka za uspešno ostvarivanje njihove uloge

Neki postupci u metodu rada organa Saveza komunista zaslužu kritiku i preispitivanje. Reč je u prvom redu, o načinu utvrđivanja politike i vezama organa SK sa članstvom i osnovnim organizacijama. U uslovima velikog broja osnovnih organizacija sve je teže ostvarivati svakodnevne kontakte sa bazom, vršiti konsultovanja i proveravati valjanost određenih stavova. Ali, to je neophodno znatno više činiti, jer nisu samo u pitanju konsultovanje i »evidentiranje« raspoloženja članstva SK i ostalih radnih ljudi i građana nego i neposredan uticaj na njihova shvatanja i ponašanja, odnosno pomoć da se lakše snalaze u rešavanju problema svakodnevnog društvenog života. Zato je neophodno više razgovora sa ljudima, a manje pisanih referata, zaključaka i formalnih sastanaka, koji često nikoga ne obavezuju. Moraju se stalno činiti naponi i stvarati uslovi da svaki član Saveza komunista kreativno učestvuje u utvrđivanju politike i da se dosledno i odgovorno ponaša u njenom ostvarivanju u sredini gde se nalazi. To će pozitivno uticati kako na efikasnost i odgovornost, tako i na izgrađivanje stvarno demokratskih odnosa u Savezu komunista, pa i u društvu u celini. Svaki drugačiji metod, a posebno suviše administriranje i sastančenje, bežanje je od praktične borbe, jedan od vidova birokratizacije odnosa, pa i poseban oblik ispoljavanja oportunističkog i forumskog rada. U vezi s tim je i pitanje javnosti rada organizacija i organa SK. U uslovima kada Savez komunista deluje kao unutrašnja idejno-politička snaga socijalističkog samoupravljanja, javnost rada je bitan uslov i za otklanjanje dvoličnog ponašanja pojedinih članova SK na sastancima organizacija i pojedinih institucija sistema i van njih, jer je to nespojivo sa likom člana SK i njegovom idejno-političkom ulogom kao pripadnika revolucionarne avangarde.

Stalna aktuelnost borbe za lik člana Saveza komunista

Borba za moralni, radni i revolucionarni lik članova Saveza komunista i danas je vrlo aktuelna, kako zbog sve složenijih zadataka u borbi za dalji razvoj naše revolucije, tako i zbog nekih shvaćanja i ponašanja dela komunista koji nisu u skladu s revolucionarnim ciljevima, ulogom i zadacima Saveza komunista Jugoslavije.

Očito je da jedan broj članova SK ispoljava svojstva koja su u suprotnosti sa likom člana SK, pa i nekim tradicionalnim, ali uvek važećim etičkim normama. To su, u prvom redu, nedostatak revolucionarne hrabrosti, doslednosti, neodgovoran odnos prema radu i društvenim obavezama, prema društvenoj imovini i ljudima, a zatim nepoštenje, neskromnost i sl. Uzroci tome su brojni, ali jedan od njih je svakako u zapostavljanju konkretnog idejno-političkog rada sa ljudima. Otuda i psihologija malograđanske svesti i potrošačkog mentaliteta kod dela članova SK koja ih dehumanizuje, otuđuje i obezvređuje ličnost komuniste borca. Ima članova SK koji smatraju da treba da imaju neke privilegije, samim tim što su članovi Saveza komunista, a neki su zbog toga i ušli u organizaciju. Makar se radilo i o pojedincima, oni nanose ogromnu štetu ugledu Saveza komunista, pogotovo ako su na rukovodećim funkcijama u društvu i Savezu komunista. Zato su prema takvim članovima nepohodne moralne i političke sankcije, a takođe i rad na izgrađivanju pozitivnih ličnih osobina, koje su većina članova naše partije, a posebno njen rukovodeći kadar, uvek posedovali. To je jedna od bitnih pretpostavki za ugled Saveza komunista u svakoj društvenoj sredini i za njegovu uspešnu borbu za ostvarivanje konkretnih istorijskih interesa radničke klase i naših naroda i narodnosti, što je i smisao njegovog postojanja.

Demokratski centralizam u Savezu komunista

Rešavanje problema koji se tiču dosledne primene demokratskog centralizma veoma je važno kako sa stanovišta odnosa i jedinstva u Savezu komunista Jugoslavije i ostvarivanja njegove uloge, tako i sa stanovišta jedinstva Jugoslavije. Savez komunista Jugoslavije je, uz socijalističko samoupravljanje i ravnopravnost naših naroda i narodnosti, osnovna garancija jedinstva zemlje, pa je, samim tim, pitanje njegovog jedinstva izuzetno značajno.

Kao što je poznato, prisutne su nedoslednosti u ostvarivanju principa demokratskog centralizma. Ima, naime, pojava i tenden-

cija federalizacije Saveza komunista Jugoslavije, odnosno pojava parcijalizacije i zatvaranja, kao i tendencija koje znače drugu krajnost, tj. zamenu demokratskog birokratskim centralizmom, kao i pojava koje znače unošenje u SK shvatanja i postupaka malograđanskog liberalizma. O tome se sada često govori na sastancima organa Saveza komunista i drugim partijskim skupovima, a i u dnevnoj štampi. Razume se, glavni problemi primene demokratskog centralizma ne bi se mogli svesti samo na pojave federalizacije SKJ i, na toj osnovi, na zatvaranje i deobe, što se ponekad čini, nego se moraju imati na umu i pojave birokratskog centralizma i malograđanskog liberalizma. Jer, bilo koja od njih, ukoliko bi se nastavile, predstavljaju ozbiljnu opasnost za jedinstvo i efikasnost delovanja SKJ.

Kao što je poznato, Tito je vrlo često na to ukazivao. Kada su u pitanju pojave federalizma u SKJ, podsećamo na Titov stav iznet u govoru u Skoplju, marta 1975. godine: »U Jugoslaviji ne može biti, kao što su htjeli liberali, parcijalnih partija ili nekakvog federalizma u Partiji. Mi gradimo socijalizam, jedinstvenu i monolitnu samoupravnu socijalističku Jugoslaviju na osnovama novog Ustava, u kojoj su svi narodi i narodnosti ravnopravni i međusobno treba da se pomažu. Zato u Savezu komunista ne može biti nikakvog federalizma, tu mora postojati jedinstvo svih organizacija i unutar svake republike i među svim republikama.«

Razume se da su i neke druge pojave nepoštovanja ovog principa od strane pojedinih komunista, organizacija i organa SK takođe ozbiljna smetnja efikasnosti delovanja demokratskom unutrašnjem životu u Savezu komunista i njegovoj povezanosti s radničkom klasom i narodom u borbi za dalji socijalistički samoupravni razvoj naše zemlje.

Kršenje principa demokratskog centralizma naročito se izražava u nedoslednom izvršavanju odluka i utvrđene politike. Tu je veoma izraženo liberalističko shvatanje i ponašanje. Ima članova i organizacija Saveza komunista, pa i pojedinih komunista na odgovornim funkcijama, koji, iako se formalno izjašnjavaju za određene stavove i politiku, sprovode samo ono što odgovara njihovom parcijalnom i trenutnom interesu, tj. onih koji ne vide i ne žele da vide ne samo celinu nego ni ono što i njih sutra očekuje, što mora doći kao posledica njihovog takvog ponašanja. Neprekidno povećanje cena i investicija preko dogovorene politike, neizvršavanje i kršenje samoupravnih sporazuma i društvenih dogovora, nezakonito trgovanje devizama, zatvaranje tržišta, neizvršavanje »zelenog plana«, nelojalna međusobna konkurencija pojedinih naših organiza-

cija na međunarodnom tržištu i slično — sve su to primeri koji govore da komunisti i organizacije u tim sredinama ne poštuju jedno od osnovnih načela demokratskog centralizma. A kada se ukazuje na neprihvatljivost takvog ponašanja, kad se insistira da se sprovodi celina politike, da se uvažavaju potrebe i interesi drugih itd., onda oni obično prelaze u protivnapad tvrdnjom da to znači negiranje samoupravnih prava i interesa njihove radne organizacije, komune ili šire zajednice, odnosno da se time negiraju njihova uloga, samostalnost i sl.

Kao izraz takvih i sličnih ponašanja, sada se ponovo oživljava teza, koja je bila dosta rasprostranjena pred Deveti kongres SKJ i neposredno posle njega, o tome kako je demokratski centralizam u Savezu komunista nesaglasan njegovom položaju i delovanju u sistemu socijalističkog samoupravljanja i da ga treba napustiti, odnosno, kako neki kažu, zameniti principom »revolucionarnog jedinstva«.

Iz iskustva je poznato da je u Savezu komunista Jugoslavije u celini i u svakom njegovom delu od osnovne organizacije pa dalje — uvek bilo više jedinstva na delu onda kada je princip demokratskog centralizma dosledno primenjivan u njegovom pravom značenju. Zato je i danas svaki zahtev za napuštanje ovog principa u Savezu komunista, u suštini, zalaganje za razbijanje njegovog jedinstva i za njegovo onesposobljavanje da deluje kao organizacija revolucionarne akcije. Naravno, ne bi se moglo reći da se takva shvatanja i zahtevi ne pothranjuju i da nisu reakcija i na prisutne pojave birokratizma, odnosno forumskog rada, nedovoljno razvijenih demokratskih odnosa u pojedinim organizacijama i organima Saveza komunista, kao i sužavanja uloge i samostalnosti osnovnih organizacija SK i sl.

Još uvek nisu retki primeri da se, pod izgovorom veće efikasnosti rada i bržeg rešavanja određenih problema, zauzimaju stavovi i donose pojedine odluke u uskim neformalnim grupama i po tzv. kratkom postupku, odnosno bez neophodnih rasprava, razmene mišljenja i širih konsultovanja članstva SK. Tu se ne radi samo o dnevnim, tekućim problemima, nego i o nekim pitanjima koja imaju širi značaj i na čijem rešavanju treba dugoročnije raditi. Zato se mora energičnije prevladavati i takva praksa, jer je ona u suprotnosti sa osnovnim postulatima principa demokratskog centralizma, odnosno ulogom Saveza komunista i načinom kako treba da je ostvaruje u našem sistemu socijalističkog samoupravljanja. Takav metod rada i odnosi u Savezu komunista vodili bi njegovom iscrpljivanju u ponavljanju diskusija o istim temama i problemima,

tj. njegovom pretvaranju u »diskusioni klub« ili u takvu organizaciju kojoj nedostaje sposobnost da pojedina rešenja i stavove nastale kao izraz demokratske borbe mišljenja i opredeljenja većine efikasno sprovodi u život.

U tom kontekstu potrebno je jačati ulogu, autoritet i odgovornost vodećih organa Saveza komunista Jugoslavije, naročito u smislu njihovog neposrednijeg i većeg političkog uticaja na rešavanje svih pitanja koja su od značaja za celu našu zajednicu, odnosno na prevladavanje pojava zatvaranja, parcijalizacije i drugih pojava koje izazivaju negativne posledice na širem planu društveno-ekonomskih, socijalnih, političkih i međunacionalnih odnosa.

Zalaganje za takvu ulogu i odgovornost vodećih organa SKJ ne znači i zalaganje da se smanje uloga, samostalnost i odgovornost Saveza komunista u republikama i pokrajinama, koja je ugrađena u programsku idejno-političku opredeljenja SKJ i jasno definisana u njegovom statutu. To se, pored ostalog, ogleda u činjenici da su u Centralnom komitetu SKJ i njegovom predsedništvu podjednako zastupljeni savezi komunista republika, odnosno pokrajina, pa na toj osnovi ne može doći do majorizacije i nametanja stavova s bilo čije strane. Radi se, dakle, o tome da se kroz rad i ulogu centralnih organa SKJ mora još doslednije izražavati celovitost i povezanost Saveza komunista Jugoslavije u svim aspektima njegovog delovanja. Na taj način se ostvaruju uloga, odgovornost i uticaj svakog dela Saveza komunista Jugoslavije u rešavanju svih pitanja i problema značajnih za celu zemlju.

Kritika i odnos prema kritici

U vezi s tim, zasluhuje pažnju razumevanje stava ili parole »da svako treba pre svega da raščisti sa slabostima u svojoj kući«. Neki su to shvatili i tako da mu niko »sa strane« ne može ništa kritički reći. Takvog ponašanja nesumnjivo ima. Ipak, nismo u takvoj fazi odnosa u Savezu komunista, pa ni u društvu, da se baš ništa ne može reći, odnosno da se ne kaže o slabostima i negativnim pojavama u drugoj sredini i da to uvek izaziva negativnu reakciju. Naime, iz jedne sredine ima javne kritike pojedinih negativnih kretanja i pojava u drugim partijskim sredinama. One se u dosta slučajeva i prihvataju. Drugo je pitanje da li i jednog i drugog ima dovoljno, tj. onoliko koliko mora biti, budući da je naša zemlja jedinstvena socijalistička samoupravna i političko-teritorijalna zajednica i da se, samim tim, bilo koja ozbiljnija slabost ili negativna pojava u jednoj sredini nepovoljno odražava i na sve druge.

Toga nema dovoljno i tu ima oportunizma, ustručavanja, odbranaštva i sl., i to i u Savezu komunista, i u drugim društveno-političkim organizacijama, u skupštinskim telima i drugde. Moramo govoriti otvoreno, dakle bez uvijanja, o svim slabostima u svakoj sredini. To će nam pomoći da zajednički nađemo najbolja rešenja i da izvučemo neophodne pouke da nam se uočene slabosti sutra ne ponove i u nekoj drugoj sredini. Polazeći sa tog stanovišta, odista moramo, posebno u Savezu komunista, razvijati takvu svest i odnose u kojima je, kako se to kaže, »čistoća našeg dvorišta i moje kuće« briga i drugih, odnosno naša zajednička stvar. Kad bi se tako svi ponašali, verujem da bismo imali manje raznih »slučajeva«, promašaja i ekscesa i da bismo ih lakše i brže rešavali. To, naravno, zahteva menjanje i nekih naših shvatanja javne kritike, jer imamo podosta primera da se ona doživljava kao nepoverenje u onog kome je upućena, odnosno kao napad na određene ličnosti i sredinu.

I naša štampa i ostala sredstva javnog informisanja trebalo bi ponešto da menjaju u načinu tretiranja određenih slabosti, jer i tu ima jednostranosti, iznošenja nedovoljno proverenih podataka, izvesnog dramatizovanja, a ponekad i senzacionalističkog načina kazivanja. Takvo pisanje, često, stvara određene političke probleme.

Inače, nema razloga za napuštanje pravila — da svako od nas prvenstveno brine i odgovara za stanje u sopstvenoj sredini i da rešava određene probleme i pojave koji u njoj nastaju. Ono već poodavno važi u našoj partiji, bez obzira na neke pojave koje znače njegovo pretvaranje u svoju suprotnost. Moramo, dakle, na tome insistirati i razvijati puno poverenje u htenja, sposobnost i odgovornost svakog dela Saveza komunista Jugoslavije da rešava probleme u svojoj sredini i da obezbedi njen razvoj u skladu s celinom ciljeva i interesa radničke klase i naroda i narodnosti naše socijalističke samoupravne zajednice. Naravno, to poverenje se mora svakodnevno dokazivati i opravdati u konkretnom ponašanju, znači na delu, a ne samo verbalnim izjavama, odnosno zaklinjanjem u principe i opredeljenja našeg revolucionarnog pokreta.

Procena društvenog i političkog stanja osloncem na radničku klasu i radne ljude

Za organizovanu i proverenu idejnu i praktično-političku aktivnost Saveza komunista od naročite je važnosti tačna procena društvenog i političkog stanja, na osnovu valjanih metoda i objektiv-

nih kriterijuma. U osnovi toga, pa i tu, stoji rad. Gde se slabo radi, gde su pojedinci na odgovornim funkcijama u Savezu komunista i u društvu zaokupljeni drugim, a ne društvenim problemima i poslovima, tu je i stanje loše. A iz straha da se ono ne otkrije, u izveštajima, na sednicama foruma, pa i osnovnih organizacija SK i drugim skupovima, stanje se prikazuje boljim nego što stvarno jeste. Time se stvara kriva predstava, pa i lažna slika o stvarnom stanju.

Primetna je i zatvorenost pojedinaca i organa u sebe. Ne komunicira se s ljudima, pa prema tome ni stvarnim problemima određenih sredina. To se komuniciranje često svodi na razgovore s rukovodećim ljudima, a izostaje neposredan dodir s radnicima, neposrednim proizvođačima. A, kao što je poznato, samo se tako može sagledati celovito stanje, čuti neophodna mišljenja i osetiti političko raspoloženje društvene baze. U nas ima nemalo sredina u kojima se ne radi tako. Zato se i događalo mnogima, pa i čitavim rukovodstvima, da budu »iznenađeni«, a iznenađenje nije moguće ako se političko stanje stalno prati, uočavaju problemi, realno procenjuju eventualne posledice određenih pojava itd. Tada je moguće na vreme preduzeti aktivnosti komunista i organizacija SK i drugih snaga u društvu da se utiče na političko stanje.

S tim u vezi, moramo ponešto menjati i u samoj kadrovskoj politici. Ona je još dosta zatvorena, još se samo određen broj ljudi u nekim sredinama smenjuje na najodgovornijim funkcijama. Teže prodire u vrhove kadar iz radničke sredine, iz baze. A upravo bi to morao biti majdan iz kojeg treba crpsti kadar i idejno-politički ga osposobljavati za određene političke funkcije u SK i u društvu. Stoga se, treba u praksi, a ne samo na rečima, zalagati za izmenjivost kadra. To mora biti način borbe i protiv birokratizacije pojedinaca i organa SK. Kada, dakle, kadrovsku politiku otvorimo do kraja prema bazi i omogućimo neprekidnu cirkulaciju ljudi i ideja iz baze ka vrhu i obratno, i institucija ostavke i smene sa funkcije biće normalan i prirodan proces zamene pojedinaca na rukovodećim mestima u SK i u društvu, odnosno izbora na njihova mesta drugih koji svojim radom, sposobnostima i ugledom zaslužuju takvo poverenje.

Sprovođenje Titove inicijative o kolektivnom radu i odgovornosti

U Armiji, kao specifičnoj organizaciji u kojoj subordinacija postoji kao osnov njenog funkcionisanja, razvijene su brojne insti-

tucije kroz koje svi njeni pripadnici imaju mogućnost, a i dužnost, da aktivno učestvuju u predlaganju i iznošenju svog mišljenja gotovo o svim pitanjima. Kroz razne savete, komisije, radna tela, vojne kolektive i dr., od osnovne jedinice do Saveznog sekretarijata, u kojima deluje veliki broj vojnika, mladih oficira, građanskih lica, oficira, prethodno prolaze gotovo sva pitanja o kojima se odlučuje, uključujući i ona najkrupnija — sistemska.

To se već dugi niz godina pokazalo ispravnim, zbog čega te razne oblike i forme aktivnog uključivanja svakog pripadnika Armije u proces konsultacija o značajnim pitanjima iz života i rada dalje unapređujemo. Sve je to u funkciji jačanja vojne organizacije, sistema komandovanja i rukovođenja, lične i kolektivne odgovornosti.

I u Organizaciji SK u JNA primena inicijative druga Tića je sasvim konkretna. U njoj gotovo i nema profesionalaca. Elitizam pojedinaca ili grupa, a pogotovo nekakvo izdizanje ili nametanje vojnoj organizaciji — preuzimanje njenih nadležnosti, ni u kom slučaju ne može doći do izražaja. Izmenljivost izbornih kadrova učvršćuje njihovu odgovornost pred bazom i objektivno upućuje na kolektivan rad.

Sve to mora dalje da se razvija i unapređuje. Posebno se moramo zalagati za jačanje odgovornosti svakog pojedinog člana SK, naročito u izvršavanju zadataka, što je i kod nas slabija strana primene inicijative druga Tita.

O organizaciji političkog vrha Saveza komunista Jugoslavije dosta se govori. Međutim, ni dosadašnja rešenja, koja ne bi trebalo bitnije menjati, nisu bila smetnja da ceo SKJ pa i njegov vrh bolje radi. Možemo se i najidealnije organizovati u SK (ako takvo organizovanje uopšte i postoji) ali ako, na primer, ostaju nizak nivo idejno-političke svesti članova, neodgovornost komunista u sprovođenju utvrđene politike, njihovo neangažovanje i dr., nećemo mnogo brže ići napred.

Konkretna promena u organizaciji vrha SKJ, zbog situacije koja je nastala Titovom smrću, neophodne su radi toga da se ovlašćenja koja je imao predsednik SKJ prenesu na odgovarajući način na organe i tela SKJ. Ono što je u vezi s tim u međuvremenu učinjeno poslovnici Predsedništva i Centralnog komiteta predstavlja dobru orijentaciju. Pri tome je realno što jača uloga Centralnog komiteta i daje odgovarajuće mesto njegovom Predsedništvu i predsedavajućem.

Otvoreno je dosta široko i pitanje načina izbora članova Saveza komunista. To je povezano i sa položajem Saveza komunista socija-

lističkih republika i socijalističkih autonomnih pokrajina, pa i sa našim federalizmom uopšte.

Iako je dosadašnji način izbora za članove organa SKJ već na neki način tradicionalan, ipak je dosta razložno da članove CK SKJ bira kongres. U vezi s tim, ne bi trebalo poistovećivati sporazumevanje, dogovaranje i samoupravno odlučivanje u našoj socijalističkoj zajednici i principe na kojima se zasniva i deluje SKJ. Možemo menjati metod delovanja Saveza komunista u samoupravnom društvu, ali u pogledu njegove unutrašnje organizovanosti treba da budemo sasvim jasni u tome da mora da se snažno oseća celina organizacije. Savez komunista Jugoslavije deluje u okviru jedinstvene Jugoslavije, kao vodeća snaga radničke klase i svih radnih ljudi, a ne jedne republike, pokrajine ili opštine. Takav osećaj moramo imati i kad biramo najviši organ SKJ.

Ukoliko bi se zbog potreba što određenije nacionalne, socijalne, a delom i polne zastupljenosti, ostalo pri sadašnjim rešenjima izbora Centralnog komiteta valjalo bi, možda statutarно поближе razraditi ono što je poslovniciма kongresa do sada činjeno — šta je to, u suštini, verifikacija izbora članova CK SKJ na kongresu. Treba naći čvršća rešenja i regulisati da izabrani član CK SKJ na kongresu republike — pokrajine ili u JNA ne mora automatski to i ostati, odnosno da se verifikacija, tj. konačan izbor na kongresu SKJ može i osporiti.

U vezi sa isticanjem više kandidata, u principu za sve izborne organe treba da u prethodnoj raspravi konkuriše veći broj ljudi. Na to je i Tito ukazivao. Međutim, konkretan izborni proces treba da teče organizovano i da se vrši politička procena gde je šta celishodnije — jedan ili više kandidata. Jer, uopšteno govoreći, i isticanje više kandidata može biti nedemokratski, kao što i isticanje samo jednog može biti demokratski. Dakle, uvek dijalektički treba težiti suštini a ne formi demokratije, a to nije uvek lako ni razlučiti.

*

U Organizaciji SKJ u Jugoslovenskoj narodnoj armiji danas ima više od sto hiljada komunista. Devedeset devet odsto oficira i 94,5 odsto mlađih oficira članovi su SKJ. Idejno usmereni u duhu politike SKJ i adekvatno organizovani, komunisti iz Armije su odista nosioci »odgovornosti u ostvarivanju politike SKJ o izgrađivanju borbene sposobnosti i moralno-političke snage Jugoslovenske

narodne armije i njenog narodnog karaktera« — zahteva koji je pred Organizaciju SKJ u Armiji postavio Tito u svom referatu na Jedanaestom kongresu SKJ.

Predano se angažujući u borbenoj izgradnji naše armije, njenog političkog profila, moralne snage, klasnog, narodnog i revolucionarnog karaktera, komunisti i organizacije SKJ u Armiji osiguravaju da svakog njenog pripadnika duboko prožima socijalistička svest, revolucionarni optimizam i bezrezervna odanost radničkoj klasi i nezavisnosti zemlje.